

NÉMETH TIBOR

Regionális autonómia és nyelvpolitika Katalóniában

KITEKINTÉS

„Katalán nyelvünk nemzeti értékeink kifejezőeszköze, arról soha le nem mondhatunk... Ez világban való létünk szellemi megalapozása”

A Karoling birodalom és az Ibériai-félsziget muszlim uralom alatt álló területe, Al-Andalus között Nagy Károly 795-ben ütközőállamot hozott létre Marca Hispánica néven, mely egy évszázadon át önálló volt, 897-ben pedig az Aragón Királyság része lett. Ma Katalónia.

A katalán nyelv a XIII. századtól szépirodalmi, filozófiai, természettudományos, teológiai művek nyelve; lelkiségi írásokban a latin rovására is használták (például Ramon Llull).² Aragónia politikai hódításainak hatására Valenciában, a Baleár-szigeteken, Nápolyban, Szardínia szigetén és Korzikán is elterjedt, a királyi kancellária adminisztratív intézkedéseinek hála, meglepően egységes formában.³

Az első modern európai nyelven írt nyelvtan, a Gramática de la lengua castellana 1492-es megjelenése utáni évszázadokban a spanyol (kasztíliai) nyelv nem csupán Mexikótól a Tüzföldig terjedő tengernyi szárazföldön lett a hatalomgyakorlás eszköze (a könyv kiadásakor Kolumbusz Amerika felé tartott, a nyelvkönyvből pedig immár tanítani

hasznos volna, ha Spanyolországban mindenütt egyetlen nyelvet beszélnének

is lehetett), de az Ibériai-félszigeten is. Szerzőjének, Antonio de Nebrijának azt a meggyőződését, hogy igen hasznos volna, ha Spanyolországban mindenütt egyetlen nyelvet beszélnének, a madridi központi hatalom erőszakkal kívánta érvényesíteni, a kisebbségek rettegve emlegették.

¹ Shabad, G. és Gunther, R.: Language, nationalism, and political conflict in Spain. *Comparative Politics*, 4. 14. sz., 446. Letöltés: http://www.jstor.org/stable/421632?seq=1#page_scan_tab_contents

² Ezzel kapcsolatban lásd: Ramon Llull: *A szeretet filozófiájának fája*, magánkiadás, Budapest, 1994.

³ A katalán nyelv az indoeurópai nyelvcsalád itáliai ágán az újlatin nyelvek nyugati csoportjába tartozik, legközelebbi rokona az okcitan (provanszál) nyelv. Hivatalos nyelv Andorrában, valamint Spanyolországban Katalónia, Valencia és a Baleár-szigetek autonóm közösségeiben. Andorrában az egyetlen hivatalos nyelv, míg Spanyolországban regionálisan – a fenti autonóm közösségekben – második hivatalos nyelv a kasztíliai spanyol mellett. Letöltés: https://hu.wikipedia.org/wiki/Katal%C3%A1n_nyelv

1469-ben, az Aragónia királya, II. Ferdinánd és a kasztíliai királynő, I. Izabella frigre lépésekor megszületett egységes spanyol államban Katalónia hosszú ideig megőrizte saját parlamentjét, kiváltságait és törvényeit – a madridi udvar központosítási törekvéseivel szemben a katalán rendeknek még a 1652-ben is sikerült jogait elismertetniük. A spanyol örökösödési háború után új korszak kezdődött: a katalánok önrendelkezési jogait megszüntették, több évszázados intézményrendszerüket

eltörölték (Nueva Planta, 1716),⁴ nyelvük politikai életben való használatát megtiltották, 1717-ben pedig az összes katalán egyetemet bezárták.⁵ A tizenharmadik század során a katalán nyelv teljesen ki-

szorult a közéletből, elvesztette társadalmi rangját, és a családi szférába szorult vissza.

A tizenkilencedik században, mint sok más európai nép, a spanyol is megkezdte nemzeti örökségének számba vételét, a múltjára vonatkozó történelmi olvasatok rangsorba rendezését. Új korszakába lépett a nemzeti jövő tudatos építése is: az általános és középiskolai oktatás irányítására, a tanítók és tanárok képzésének szabályozására hozott törvények a spanyol nemzeti identitás kialakítását és buzgó hazafiak képzését célozták.⁶ 1857-ben előírták, hogy a Spanyolország iskoláiban tanulható egyetlen nyelv a kasztíliai legyen, 1876-ban bevezették az országban a kötelező oktatást, 1882-ben az egységes általános

iskolai képzést segítő nemzeti pedagógiai szervezet alakult.

Ennek jegyében a huszadik század elejéig a katalán iskolákat is egyre többen igyekeztek megszerezni saját értekeik átörökítésére: a politikai hatalommal rendelkező madridi uralkodó körök, a nagypolgári réteg (melynek politikai nézeteit a kispolgárság hol támogatta, hol ellenezte), a katolikus egyház (soraiban konzervatívokkal és liberálisokkal, a központi kormány szakértelőival és a nemzeti eszme

elkötelezett híveivel), de harcolt a lehetőségért az egyre nagyobb önbizalommal rendelkező munkásosztály is.⁷

A spanyol nemzetalkotó központosító törekvésekkel párhuzamosan

azonban Katalóniában is megerősödött a népi mozgalom. 1880-ban középosztálybeli értelmiségiek, politikusok és iparos rétegek erőfeszítésének eredményeképp megtartották a katalán nyelv és kultúra felvirágoztatásáért elkötelezettek első kongresszusát, 1885-ben sérelmeikről listát küldtek a spanyol királynak (Memorial de greuges), 1892-ben elkészült a politikai autonómiát és szabad nyelvhasználati jogokat követelő, katalán regionális alkotmány kidolgozását szorgalmazó tervezet (Bases de Manresa), 1907-ben megalapították a Katalán Tudományok Intézetét, 1914-ben pedig regionális kormány alakult.⁸

Ekkoriban már a katalán iskolarendszer szakmai szempontok szerinti meg-

1857-ben előírták, hogy a Spanyolország iskoláiban tanulható egyetlen nyelv a kasztíliai legyen

⁴ Bonell Colmenero, R.: Los decretos de Nueva Planta Universidad Alfonso X el Sabio, Saberes, *Revista de estudios jurídicos, económicos y sociales*, 8. sz. (2010). Letöltés: <https://revistas.uax.es/index.php/saberes/articulo/download/803/759>

⁵ Joan Pagès Blanch: L'école et la question nationale en Catalogne (XVIIIe-XXe siècle), *Histoire de l'éducation*, 126. sz. (2010), 78. Letöltés: <http://journals.openedition.org/histoire-education/2151>

⁶ Uo., 16. lábjegyzet.

⁷ Joan Pagès Blanch: L'école et la question nationale en Catalogne (XVIIIe-XXe siècle), *Histoire de l'éducation*, 126. sz. (2010), 83. Letöltés: <http://journals.openedition.org/histoire-education/2151>

⁸ Ezzel kapcsolatban lásd: Rodrigues, D. (2008): Unité et diversité de l'Espagne: les nationalismes périphériques au cœur de la problématique nationale, Atala n. 11, 73. oldal, Les Espagnes, Cercle de Réflexion Universitaire du Lycée Ch, Lásd: <https://www.lycee-chateaubriand.fr/wp-content/uploads/sites/2/2008/10/atala11Rodriguez.pdf>

újítása is nagy lendülettel folyt. 1913-ban pedagógiai kutató- és tanácsadó intézet kezdte meg munkáját, 1914-ben Montessori-iskola nyílt Barcelonában, tanítók és tanárok módszertani továbbképzését segítő nyári iskola kezdte meg működését, a kétkézi munkát és a rajztanítást népszerűsítő, a katalán helyesírás-oktatást és irodalomtanítást segítő, valamint a népi mesterségek megmentésére szervezett tanfolyamok a történelem- és földrajzoktatás megújítását is felvállalták.⁹

Az andalúz miniszterelnök, Primo de Rivera 1923-as hatalomra kerülése néhány esztendőre megállította a katalánok önállósodási törekvéseit, de 1931-től, a köztársaság kikiáltása után a tanárképző intézmények oktatási programját minden régióban a helyi kulturális hagyományok szellemében határozhatták meg, az autonóm közösségek saját nyelvükön szervezheték az oktatást. 1933-ra a Spanyolország területén írásban megjelent szellemi össztermék 20,4%-át Katalóniában állították elő.¹⁰ Az 1931-es új alkotmány további engedményeket is tett a kisebbségeknek nyelvhasználati jogait illetően; saját önkormányzatot ígért nekik, és kimondta többek közt, hogy Katalóniában 1936-tól a kasztíliai mellett a katalán is hivatalos nyelvvé válik (Estatuto de Nuria).

A véres polgárháború (1936–1939) azonban csírájában fojtotta el a katalánok

a köztársaság kikiáltása után a tanárképző intézmények oktatási programját minden régióban a helyi kulturális hagyományok szellemében határozhatták meg, az autonóm közösségek saját nyelvükön szervezheték az oktatást

autonómiát követelő törekvéseit. Már a harcok alatt felszólították a lakosságot, hogy „mindenkit fel kell jelenteni, aki a kasztíliaitól eltérő nyelvek és dialektusok tilalmára vonatkozó rendelkezést megszegi”, és törvényen kívül helyezték a nem

spanyol nevek anyakönyvezését, „hiszen Franco Spanyolországa nem tűrheti el a nyelvi egység elleni támadást”.¹¹ 1939-ben, Franco hatalomra jutása után az erőszakos központosító politika („egy állam, egy nemzet, egy nyelv”) hatására a katalán másfél évtizedre újra eltűnt a közéletből és megint a családi szférába szorult vissza.¹² Katalónia

a polgárháborúban a vesztes oldalon állt, Franco katalánok ezreit küldte német koncentrációs táborokba,¹³ és tízezrek menekültek el otthonról.

Az 1960-as évektől egyre kevésbé radikális rendszer már megtűrte a katalán könnyű- és népzene megújulását (Nova Cançó), Katalónia-szerre népművelő intézmények jöttek létre, tanfolyamok szerveződtek a tanárok szakmai továbbképzésére – például a pedagógus Rosa Sensat vezetésével. Nyári tanfolyamokon (Escoles d’Estiu) bemutatták a szabadterei oktatás hatékonyságát, a gyermeki személyiség tiszteletére neveltek, a művészetek szeretetét tanították, modern didaktikai módszereket, fejlődéslelektani és oktatásméleti újításokat népszerűsítő előadásokat

⁹ Strubell I Trueta, M.: La normalización lingüística en el sistema escolar de Cataluña y el entorno social, *Revista de Educación*, 268. sz. (1981), 33. Letöltés: <https://www.mecd.gob.es/dctm/revista-de-educacion/articulosre268/re2680313058.pdf?documentId=0901e72b813ce593>

¹⁰ Uo.

¹¹ Nagy Noémi: A hatalom nyelve – a nyelv hatalma. Doktori értekezés, Pécs, 2015, 219. lábjegyzet. Letöltés: <http://ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/nagy-noemi/nagy-noemi-vedes-ertekezes.pdf>

¹² Uo., 228. lábjegyzet.

¹³ Neus Real: Catalans in the Nazi camps (1977)

tartottak. A katalán nyelv minél szélesebb körű elterjesztésével, filológiai és oktatásmódszertani kutatások és kulturális események szervezésével megbízott szervezet (Òmnium Cultural) tanfolyamainak 1974-ben már 224 000 hallgatója, a katalán kultúra népszerűsítésére szervezett, három éven át tartó programsorozatnak (Congrés de Cultura Catalana – 1975–1977) 12 400 frontmunkása volt.¹⁴

A jelentős nehéz-, élelmiszer- és vegyiparral rendelkező Katalónia – Európa négy legnagyobb ipari körzetének egyike – egyre nagyobb számban vonzotta a bevándorlókat. Az 1980-as évek közepére a helyi lakosság fele bevándorló volt. Ekkorra a helyi közösséghez tartozás ismérvei is megváltoztak: immár nem csak az számított katalánnak, aki itt született, hanem az is, aki itt élt, dolgozott és beszélt a nyelvet.¹⁵

A katalán közösséghez tartozás érzése nem eladó, de megszerezni lehetséges. Az ide érkezők addig nem lesznek katalánok, amíg nem beszélnek úgy, mint mi, amíg nem éreznek úgy, mint mi, amíg nem fáj nekik is az, ami nekünk.¹⁶

Az értelmező szótárral, leíró nyelvtannal, helyesírási szabályzattal és a katalán mint idegen nyelv oktatásának módszer-

tanával rendelkező, immár egységesített nyelvet az ide érkező tömegek könnyen és gyorsan elsajátították. A főleg Dél-Spanyolországból származó, a gyáripárban dolgozó és proletársorsban élő, kasztíliai anyanyelvű bevándorlók a helyi társadalom legszegényebb rétegeit alkották, számukra a katalán nyelvtudás társadalmi presztízst jelentett; minél magasabb szintű elsajátítását társadalmi felemelkedésük zálogaként tekintették, különösen gyermekeik számára.¹⁷

Azt, hogy Spanyolországban nem minden tanulónak a kasztíliai az anyanyelve, először az 1970-es közoktatásról szóló törvény ismerte el. A diktatúra bukása után, 1978-ban létrehozott, ma is érvényes spanyol alkotmány pedig lehetővé tette az autonóm közösségek számára, hogy saját nyelvi törvényeket alkossanak.

A spanyol állam hivatalos nyelve a kasztíliai. Minden spanyol kötelessége ismerni és joga használni azt. A többi spanyol nyelv, az illető önkormányzati közösségekben, ezek önkormányzati törvényével összhangban, ugyancsak hivatalos. Spanyolország különböző nyelvi sajátsága olyan művelődési örökség, amely különleges figyelemben és védelemben részesül.¹⁸

¹⁴ <http://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0019341.xml>

¹⁵ Conversi, D. (1994): Language, Immigration and Nationalism: Comparing the Basque and the Catalan Cases, London School of Economics and Political Sciences, University of London, 227. oldal, lásd: <http://etheses.lse.ac.uk/1288/1/U062684.pdf>

¹⁶ Cruelles, M.: *Els no Catalans i nosaltres*. Barcelona, 1965, 32. Idézi saját angol fordításában Conversi, D.: *Language, Immigration and Nationalism: Comparing the Basque and the Catalan Cases*, London School of Economics and Political Sciences – University of London, 1994, 227. Az idézett részt magyarra fordította Németh Tibor.

¹⁷ Ezzel kapcsolatban lásd: Vann, R.: Reversal of linguistic fortune: dimensions of language conflict in autonomous Catalonia. *Language and Communication*, 19 (1999). 4. sz., 317–327.

¹⁸ Spanyolország Alkotmányának Bevezetője, 3. cikkely. Letöltés: <http://epa.oszk.hu/02100/02169/00008/m980119.htm>. Spanyolországban hat autonóm közösségben ma négy társhivatalos nyelv létezik a kasztíliai mellett: az Aranvölgyi (aranés) 620 négyzetkilométernyi területen Katalónia észak-nyugati részén; a baszk (vasco) Navarában és a Baszk Autonóm tartományban, a gallego (gallego) Galícia tartományban, valamint a katalán (katalán) Katalóniában, a Baleárai szigeteken és Valenciában. (Valdes, B.-Tourbeaux, J.: Analyse des facteurs de transmission du basque, du catalan et du galicien en Espagne, *Érudit, Cahier Québécois de Démographie*, 40. 1. sz. (2011), 40. Letöltés: <https://www.erudit.org/fr/revues/cqd/2011-v40-n1-cqd1825156/1006631ar/>)

Az autonóm közösségekről szóló, egy évvel későbbi, 1979-es állami törvény¹⁹ a katalánt a Katalán Autonóm Közösség hivatalos nyelveként ismerte el, használatának jogát a Közösségben engedélyezte, és megtiltotta a nyelvi alapon való megkülönböztetést.²⁰

Az oktatási rendszer eközben hatalmas kihívással szembesült. Az iskolákban tanítók nagy része nem helyben született, sokan közülük katalánul sem tudtak (ötödük nem beszélte és nem is értette), és aki tudott, az sem feltétlenül volt képes tanítani ezen a nyelven. A közoktatásban tanítók szakmai felkészítését a regionális kormány a Katalóniában működő egyetemek tanárképző tanszékeire bízta.

*A kasztíliai nyelv Spanyolország hivatalos nyelve. Katalónia kormánya (Generalitat), mely szavatolja a kasztíliai és a katalán nyelv használatát a hétköznapi és a hivatalos életben is, meg fogja tenni a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy elsajátításuk megtörténjen.*²¹

Az 1983-as, nyelvi egységesítésről szóló helyi törvény²² előírta, hogy a katalán a közoktatásban általánosan használt nyelv, de minden gyermeknek joga van saját anyanyelvén tanulni, az iskola fenntartójának pedig kötelessége intézkedéseket

tenni annak érdekében, hogy elkerüljék a tanulók nyelvi alapon való megkülönböztetését.²³ (1983-ban a kéttannyelvű oktatás még gyerekcipőben járt – a magániskolák 40%-a, az állami iskolák mindössze 25%-a működött így.) Rendelkezett a törvény arról is, hogy középfokú tanulmányai végére minden olyan tanulónak, aki tanulmányait katalán nyelven folytatta, kasztíliai nyelvből is nyelvi alapvizsgát kell tennie. Előírta továbbá, hogy ha az iskolarendszerbe érkezett gyermek nem tud mindkét nyelven megfelelően, az iskolának kell megszerveznie felzárkóztatását, és hogy a tanárképzés során kétséget kizáróan meg kell bizonyosodni arról, hogy tantárgyát minden jelölt mindkét nyelven képes tanítani.²⁴ Az oktatás során használt módszertan és munkaszervezés formáinak megválasztását az oktatási előljáróság a szülőkre és a tanárookra hagyta, csak annyit írtak elő, hogy a középiskolai tanulmányaik során általános képzésben részesülő diákoknak a természettudomány, a rajz, a történelem és matematika tantárgyak közül legalább kettőt, a szakoktatásban részesülőknek elméleti és gyakorlati képzésük során is legalább egyet-egyet katalánul kell tanulniuk.²⁵

1998-ra az óvodák és általános iskolák 73%-ában a spanyolon kívül már az összes tantárgyat katalánul tanították.²⁶ Az ez évben hozott nyelvi törvény²⁷ a katalánt már úgy határozta meg, mint amelyik nyelvet

¹⁹ http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/lo4-1979.html

²⁰ <http://journals.openedition.org/amnis/2061>

²¹ Katalónia autonómia-alapokmánya Spanyolország Alkotmányában, 6. cikkely, 2. bekezdés. Letöltés: http://www.congreso.es/consti/estatutos/estatutos.jsp?com=67&tipo=2&ini=1&fin=14&ini_sub=1&fin_sub=1 (Spanyol nyelvből fordította Németh Tibor.)

²² http://noticias.juridicas.com/base_datos/CCAA/ca-11-1983.html

²³ Ezzel kapcsolatban lásd: <http://www.senado.es/brsweb/CALEX/textos/cataluna/44/1998/01.pdf>

²⁴ http://www1.euskadi.net/euskara_lingua/PDF/Kataluna/Gaztela/ca_cs_po.pdf

²⁵ Huguet, Á. (2007): *Minority Languages and Curriculum: the Case of Spain, Language, Culture and Curriculum*, Vol. 20, n. 1, 81.

²⁶ Uo., 82.

²⁷ http://noticias.juridicas.com/base_datos/CCAA/ca-11-1998.html

„általában szokás használni a mindennapi életben és a közoktatásban mindenütt.”²⁸

Az ezredfordulón a helyi társadalomba való beilleszkedést segítő nyelvi felzárkóztató tanfolyamok rendszerét újjászervezték, a PISA-felmérésen a Katalóniában tanuló diákok szövegértésből két, matematikából és természettudományokból már tizenöt százalékponttal a spanyol országos átlag fölött teljesítettek.²⁹

2006-ban a katalánok jogait szabályozó új törvényi keretrendszert³⁰ fogadott el a spanyol parlament, mely szerint „*Katalónia saját nyelve a katalán, mely a közigazgatásban, a médiában [...], a mindennapi életben és a közoktatásban általánosan használt nyelv.*”³¹

2009-ben a közösségben a katalán nemzetalkotást segítő újabb törvényt hoztak (Pacto Nacional para la Inmigración),³² mely a helyi társadalom „megtartó erejének” nevezi a katalán nyelvet. Ma a helyi államapparátus minden intézményének, a törvényalkotásnak és a helyi médiának egyetlen hivatalos nyelve a katalán, mely a hétköznapi életben is elsőbbséget élvez az összes többivel szemben. Nem pusztán a

katalán identitás lényegi eleme, de a közösségformálás rendező elve is a katalán nyelv használata. A helyi önkormányzat kezdeményezésére, a harmadik évezredben újult erővel folytatott nemzetépítő kampány hatására a katalán nyelvet esti tanfolyamokon is több mint százhuszezeren tanulják Katalóniában. 64%-uk külföldi, 13%-uk

Spanyolország más területeiről érkezett, 21%-uk pedig katalán.³³ Ezekben a tanfolyamokon a szülőket és más családtagokat, illetve civil szervezeteket bevonva, internetes adatbázisok³⁴ létrehozásával,

iskolán kívüli programok szervezésével, a helyi önkormányzatok segítségét igénybe véve, pedagógiai tanácsadók szakmai ismereteire építve folyik az ide érkezők közösségbe emelése. Egy 2010-es adat szerint az ilyen tanfolyamon tanulók 44,6%-a dél-amerikai születésű, 27,1%-uk marokkói³⁵ – újlatin nyelvet döntően nagy többségük ismer. Mára szinte minden diák katalánul szeretne tanulni. Míg 1983-ban a szülők mindössze 13%-a kérte ezt,³⁶ 2013-ban az ötvenezer szülő közül mindössze egy tucatnyi akarta, hogy gyermeke

közösségformálás rendező elve is a katalán nyelv használata

²⁸ Areny, M., Vander Schaaf, A., & Strubell, M. (2012). Catalan: The Catalan Language in A Education in Catalonia, Spain. Mercator-Education) 16. oldal idézi: https://www.education.ie/en/Press-Events/Events/Gaeltacht-Education-Policy-Proposals/Education-Provision-through-Minority-Languages_Review-of-International-Research_May-2015.pdf

²⁹ http://csda.gencat.cat/web/.content/home/consell_superior_d_avalua/arees_d_actuacio/publicacions/publicacions/rendiment_de_lectura_mat/doc_77367324_1.pdf

³⁰ <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2006-13087>

³¹ http://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?documentId=401680&action=fitxa&clanguage=es_ES. A népszavazáson a voksolásra jogosult katalánok 48,85%-a vett részt. 73,90%-uk az elfogadásra szavazott, 20,76%-uk ellene, és 5,34% volt az érvénytelen szavazatok aránya.

³² <http://sid.usal.es/idocs/F3/LYN14427/14427.pdf>

³³ Jessica Nicole, P.: Language Policy and Planning in Spain: A Case Study of Accessibility of Education, Employment, and Social Services in Catalonia. Letöltés: https://etd.ohiolink.edu/rws_etd/document/get/marhonors1367240234/inline

³⁴ <http://xtec.gencat.cat/ca/projectes/alumnatnou/>

³⁵ Nussbaum, L.: Les défis de l'école pour le maintien et la transmission du catalan en Catalogne, *Études de Linguistique Appliquée*, 143. sz. (2006), 355–369. Letöltés: <https://www.cairn.info/revue-ela-2006-3-page-355.htm>

³⁶ http://www.eldiario.es/sociedad/mitos-inmersion-linguistica_0_80142226.html

ne katalán, hanem kasztíliai nyelven folytathassa tanulmányait.³⁷

2014-ben a spanyol parlament új oktatásra vonatkozó tervezetet fogadott el (LOMQE), mely a kasztíliai nyelvnek nagyobb jelenlétet követel az oktatásban az ország minden részén, így Katalóniában is.³⁸ A törvény rendelkezett arról, hogy a tantárgyak legalább negyedét kasztíliai nyelven kell tanítani, ha azt a szülők közül akár egy is kéri; a történelem-tananyagot a madridi oktatási eljárásnak kell jóváhagynia, és Katalónia történelmére vonatkozó kérdések nem szerepelhetnek a vizsgákon. A tervezet a többszöri fellebbezés miatt máig nem lépett hatályba.³⁹

2015-ben a PISA-teszten a katalán diákok átlagukban minden téren jobban teljesítettek a spanyol országos átlagnál, szövegértésből tizennégy (500/486), matematikából négy (500/496), természettudományokból tizenegy pont (504/493) különbséggel.⁴⁰ Az értékelés azonban azt is kimutatta, hogy a bevándorlók bukási aránya háromszoros a katalán anyanyelvű gyermekekéhez képest, az ideérkező gye-

rekek 26%-ának nem sikerült beilleszkednie, és az osztályismétlésre utalt tanulók 72,5%-a kasztíliai anyanyelvű.⁴¹

2017 novemberében a Spanyol Oktatási Minisztérium kérelmére a katalán közok-

a tantárgyak legalább negyedét kasztíliai nyelven kell tanítani, ha azt a szülők közül akár egy is kéri

tatásban használt oktatási anyagokról készült szakértői jelentés megállapította, hogy a tankönyvek a katalánok és Spanyolország többi polgára közötti különbségeket hangsúlyozzák ahelyett, hogy

hasonlóságukat emelnék ki.⁴² A katalánok állítják, hogy oktatási rendszerük nagyszerűen működik – az UNESCO és az Európa Tanács is elismerte sikereiket –, és hogy diákjaik még spanyol nyelvből is jobban teljesítenek, mint az országos átlag.⁴³

A központi madridi kormányzat és a katalán közösség között továbbra is rendkívül nagy a feszültség: az elmúlt néhány hónapban tüntetők milliói vonultak az utcákra.⁴⁴ A gazdasági okokon túl⁴⁵ ebben a helyi iskolarendszer helyzetének is nagy a szerepe: a nyelvpolitika – az oktatásüggyel is összefonódva – mindig a hatalomgyakorlás eszköze volt, s az újkor kezdete óta Spanyolországban is az.

³⁷ http://www.eldiario.es/sociedad/mitos-inmersion-linguistica_0_80142226.html

³⁸ <https://www.boe.es/boe/dias/2013/12/10/pdfs/BOE-A-2013-12886.pdf>, 97912. oldal

³⁹ <http://www.catalannews.com/society-science/item/catalan-school-system-against-hispanicisation-and-the-spanish-government-s-education-reform>

⁴⁰ <https://cuscub.files.wordpress.com/2017/03/analisis-de-los-resultados-de-pisa-2015-en-cataluc3b1a.pdf>

⁴¹ https://www.elconfidencial.com/espana/cataluna/2017-03-01/informe-pisa-castellanohablante-alumnos-escuelas-cataluna_1340886/

⁴² http://www.ames-fps.com/adoctrinamiento_libros_sociales_5y6primaria_cataluna.pdf

⁴³ https://elpais.com/elpais/2012/12/09/opinion/1355067985_229799.html

⁴⁴ Főleg azért, mert a Spanyol Alkotmánybíróság által alkotmányellenesnek ítélt népszavazáson elsöprő többséggel (90%) győztek Katalónia Spanyolországtól elszakadását követelők. (A részvételi arány 43%-os volt.) Egyébként 2010-ben az akkor ellenzékben lévő Spanyol Néppárt (Partido Popular) felülvizsgálati kérelmére a Spanyol Alkotmánybíróság törvénytelennek mondta ki a katalánok jogait szabályozó 2006-os, fent is idézett törvény tizennégy cikkelyét. Az erről szóló egykori beadvány egyik előkészítője ma Spanyolország miniszterelnöke.

⁴⁵ Katalónia régiófejlesztésre az országos átlagnak mindössze 66%-át kapja, holott a szövetségi kasszába az adók 21%-át fizetik úgy, hogy a lakossága Spanyolország népességének csupán 16%-át teszi ki. Lásd: <https://www.newstatesman.com/world/europe/2017/12/scars-catalonia>